

Joanna May

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

jmay@umk.pl

ORCID: 0000-0001-8660-0784

<https://doi.org/10.26881/gsp.2022.s.10>

Celowość utrzymania postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy jako postępowania odrębnego

1. Uwagi wprowadzające

Model sądowego postępowania rozpoznawczego powinien być jednolity, rozpoznanie spraw w postępowaniu toczącym się na zasadach ogólnych winno stanowić regułę, natomiast postępowania odrębne wyjątek. Obecnie zdaje się, że ów wyjątek urasta do rangi zasady, a wprowadzanie coraz to nowych postępowań odrębnych rozbija strukturę kodeksu postępowania cywilnego.

Postępowania odrębne są uregulowane w tytule VII księgi pierwszej, części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, w piętnastu poszczególnych działach¹, których liczba nie odpowiada liczbie postępowań odrębnych. Postępowań tych jest znacznie więcej – obecnie dziewiętnaście (choć zdania w tym zakresie są podzielone)², o czym świadczy przyjęta przez ustawodawcę systematyka działu III tytułu VII³.

Od wprowadzenia obowiązującego kodeksu postępowania cywilnego⁴ liczba postępowań odrębnych wzrosła na tyle, że przedstawiciele nauki prawa procesowego cywilnego trafnie wskazują na zmianę dotychczasowego modelu, a tym samym i relacji postępowania zwykłego do postępowań odrębnych⁵. Stąd też aktualna pozostaje trwająca od dłuższego czasu dyskusja nad kształtem kodeksu postępowania

¹ Zob. I. Kunicki [w:] W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2020, s. 371 i nn.

² Jak widać z poszczególnych opracowań, podawana liczba postępowań odrębnych była różna: P. Grzegorzcyk, *Postępowania odrębne w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 72 (przypis 1).

³ Działów tytułu VII księgi pierwszej, części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego jest łącznie piętnaście, co jest konsekwencją dodania do działu II dodatkowego działu IIa oraz rozbudowania działu IV poprzez wprowadzenie dalszego podziału na działy od IVa do IVg.

⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 1805 ze zm.; dalej: k.p.c.), obowiązująca od 1 stycznia 1965 r.

⁵ Problematyka ta była przedmiotem referatów oraz dyskusji na Zjeździe Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Jastrzębiej Górze w dniach 22–24 września 2021 r.

cywilnego⁶, zwłaszcza wobec projektów wprowadzenia kolejnych postępowań odrębnych, takich jak postępowanie w sprawach z udziałem konsumentów (projektowany w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII w dziale IIb od art. 458¹⁴ do art. 458¹⁶ k.p.c.)⁷ czy postępowanie o ochronę dóbr osobistych przeciwko osobom o nieustalonej tożsamości (projektowany w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII w dziale VIII rozdział 2 od art. 505⁴⁰ do art. 505⁴⁴ k.p.c.)⁸.

Należy jednak zaznaczyć, że powrót do jednolitego modelu procesu cywilnego nie oznacza całkowitej rezygnacji z postępowań odrębnych, a jedynie przywrócenie właściwych proporcji w relacji zasada–wyjątek. Nadanie optymalnego kształtu kodeksowi postępowania cywilnego wymaga jego gruntownej przebudowy, poprzedzonej rozważeniem, czy wprowadzanie do tego aktu prawa kolejnych postępowań odrębnych znajduje wystarczające uzasadnienie, jak również czy usprawiedliwione jest utrzymanie wszystkich z dotychczas istniejących postępowań, w tym m.in. postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy, które znalazło swoje miejsce w obowiązującym kodeksie postępowania cywilnego od jego wprowadzenia.

Wobec postępującej w ostatnich latach multiplikacji postępowań odrębnych warto zatem zastanowić się nad tym, czy zmiany społeczno-gospodarcze wywierające silny wpływ na strukturę i rozwój postępowania cywilnego nie zdezaktualizowały przyczyn, które legły u podstaw umiejscowienia postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy w katalogu postępowań odrębnych.

⁶ Szerzej na ten temat zob. A. Oklejak, *Co dalej z Kodeksem postępowania cywilnego w czterdziestolecie jego istnienia?* [w:] *Czterdziestolecie Kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, red. I. Ratusińska, Kraków 2006, s. 7 i nn.; F. Zedler, *Co dalej z Kodeksem postępowania cywilnego?* [w:] *Czterdziestolecie Kodeksu...*, s. 328 i nn.; K. Weitz, *Czy nowa kodyfikacja postępowania cywilnego?*, „Państwo i Prawo” 2007, z. 3, s. 23 i nn.; T. Ereciński, *O uwarunkowaniach, potrzebie oraz zakresie nowego Kodeksu postępowania cywilnego*, „Polski Proces Cywilny” 2010, nr 1, s. 9 i nn.; *idem*, *Postępowania odrębne de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Ewolucja postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze, 28–30.9.2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009, s. 1 i nn.; *idem*, *Dalsze zmiany czy nowy Kodeks postępowania cywilnego?* [w:] *Reforma postępowania cywilnego...*, s. 3 i nn.; M. Wałasik, *Zakres regulacji nowego kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego. Materiały z Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego, Katowice–Kocierz, 26–29 września 2013 r.*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.

⁷ Projekt z dnia 26 sierpnia 2021 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12350804/katalog/12812705#12812705> [dostęp: 1.03.2022].

⁸ Projekt z dnia 15 stycznia 2021 r. ustawy o ochronie wolności słowa w internetowych serwisach społecznościowych, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-ochronie-wolnosci-slowa-w-internetowych-serwisach-spolescnosciowych2> [dostęp: 12.11.2022].

2. Geneza postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy na tle systemu organów ochrony prawnej w sporach pracowniczych

Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy nie zostało wyodrębnione w kodeksie postępowania cywilnego z 1930 r.⁹ Dawny kodeks postępowania cywilnego, poza dwoma postępowaniami odrębnymi, zawierał jednolite unormowania dla wszystkich rodzajów procesowych spraw cywilnych, choć przepisy szczególnie uwzględniały jednak specyfikę niektórych z nich, jak np. spraw o wynagrodzenie za pracę¹⁰. Po przebudowie systemu prawa procesowego w 1945 r. liczba postępowań odrębnych wzrosła, do istniejących dwóch postępowań – nakazowego i upominawczego dodano postępowanie w sprawach małżeńskich, ze stosunków między rodzicami a dziećmi oraz o ochronę naruszonego posiadania¹¹.

Uzasadnieniem, dla którego sądy powszechne nie rozpoznawały w owym czasie spraw pracowniczych, było istnienie poza ich strukturą szczególnych sądów pracy utworzonych na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o sądach pracy (Dz. U. Nr 37, poz. 350), następnie zreformowanych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo o sądach pracy (Dz. U. Nr 95, poz. 854 ze zm.). Dekretem Rady Ministrów od dnia 1 stycznia 1950 r.¹² zniesiono szczególne sądownictwo pracy (art. 2 dekretu), kończąc tym samym pierwszy etap rozwoju sądownictwa pracy na ziemiach polskich, a jurysdykcję w tym zakresie przekazano sądom powszechnym (art. 1 dekretu)¹³. W niecały rok później, co kontynuowano w kolejnych latach, w przedsiębiorstwach państwowych tworzono komisje rozjemcze, a w 1954 r.¹⁴ powstał pozasądowy model rozstrzygnięcia indywidualnych sporów z zakresu prawa pracy¹⁵.

Powierzenie pozasądowym społecznym organom likwidowania indywidualnych sporów pracowniczych otworzyło drugi okres historii sądownictwa pracy datowany na lata 1950–1974¹⁶. W pełni społeczny system rozstrzygnięcia sporów z zakresu prawa

⁹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. Nr 83, poz. 651).

¹⁰ A. Zieliński, *Uprzywilejowanie niektórych rodzajów roszczeń w postępowaniu cywilnym* [w:] *Studia z prawa postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Zbigniewa Resicha*, red. M. Jędrzejewska, T. Ereciński, Warszawa 1985, s. 307.

¹¹ T. Ereciński [w:] *Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. Z. Resich, seria: System Prawa Procesowego Cywilnego, t. 2, Wrocław 1987, s. 483.

¹² Dekret Rady Ministrów z dnia 26 października 1950 r. o przekazaniu sądom powszechnym spraw w zakresie sądownictwa pracy (Dz. U. Nr 49, poz. 446), z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1951 r.

¹³ A. Dziadzio [w:] *System prawa pracy*, t. 6: *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016, s. 77.

¹⁴ Dekret z dnia 24 lutego 1954 r. o zakładowych komisjach rozjemczych (Dz. U. Nr 10, poz. 35). Zgodnie z art. 1 dekretu spory wynikające ze stosunków pracy w przedsiębiorstwach uspołecznionych podlegały rozpoznaniu zakładowych komisji rozjemczych.

¹⁵ Szerzej na ten temat zob. A. Dziadzio [w:] *System prawa pracy...*, s. 70 i nn.

¹⁶ *Ibidem*, s. 73–76.

pracy został zastąpiony od 1974 r. systemem społeczno-sądowym¹⁷, w którym spory ze stosunku pracy były rozpoznawane w I instancji przez organy społeczne, w II instancji natomiast przez sądy państwowe¹⁸.

W tym czasie kodeks postępowania cywilnego obowiązujący od 1 stycznia 1965 r. normował postępowanie w sprawach o roszczenia pracowników w przepisach od art. 459 do art. 477 k.p.c., umiejscowionych w tytule VII w dziale III księgi pierwszej, części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego. Od początku zatem, o czym świadczy lokalizacja powołanych przepisów, postępowanie to było klasyfikowane jako postępowanie odrębne, obok takich postępowań, jak postępowanie w sprawach małżeńskich, ze stosunków między rodzicami a dziećmi oraz o ochronę naruszonego posiadania, nakazowe i upominawcze¹⁹.

Wprowadzenie z dniem 5 lipca 1974 r. kodeksu pracy²⁰ rozpoczęło kolejny etap rozwoju sądownictwa pracy, w którym kluczowym momentem było przekazanie od 1 lipca 1985 r. sporów z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wyodrębnionym organizacyjnie jednostkom sądów powszechnych²¹.

W związku z likwidacją z dniem 1 lipca 1985 r. (w ramach nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 1985 r.) sądownictwa szczególnego rozstrzygającego sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych dotychczasowy dział III tytułu VII księgi pierwszej, części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego został rozbudowany i zyskał nową nazwę *Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*. Użycie w nazwie działu III liczby pojedynczej nie czyni z niego jednego postępowania odrębnego, ale dwa samodzielne, mimo wspólnych dla obu wymienionych postępowań przepisów ogólnych. W ramach tego działu wyróżniono trzy rozdziały – pierwszy zawiera przepisy ogólne wspólne dla postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy objętego rozdziałem drugim oraz postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, któremu poświęcono trzeci rozdział.

Legis latae sprawy z zakresu prawa pracy są rozpoznawane przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne sądów powszechnych, a więc tworzone w sądach rejonowych (art. 12 § 1 pkt 4 prawa o ustroju sądów powszechnych²²) oraz w sądach okręgowych (art. 16 § 1 pkt 4 p.u.s.p.) – wydziały pracy, ubezpieczeń społecznych albo pracy i ubezpieczeń społecznych, natomiast w powołanych od 1990 r.²³ sądach apelacyjnych –

¹⁷ System ten wprowadzono ustawą z dnia 24 października 1974 r. o okręgowych sądach pracy i ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 39, poz. 271).

¹⁸ K. Kolański, *Prawo pracy i zabezpieczenia społeczne*, Toruń 1999, s. 392 i nn.

¹⁹ T. Ereciński, *Postępowania odrębne...*, s. 4.

²⁰ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1320 ze zm.; dalej: k.p.).

²¹ Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 20, poz. 86; dalej: nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z 1985 r.).

²² Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 2072 ze zm.; dalej: p.u.s.p.).

²³ Ustawa z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U.

jako odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych tworzono sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, obecnie wydziały pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 18 § 1 pkt 3 p.u.s.p.).

3. Przyczyny wprowadzenia postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy jako postępowania odrębnego

Kryteria wyróżnienia w kodeksie postępowania cywilnego z 1930 r. postępowań odrębnych były różne, co więcej – w miarę upływu lat się zmieniały. Pierwotnie różnicowanie uzasadniano potrzebą przyspieszenia spraw nieskomplikowanych (dotyczyło to postępowania nakazowego i upominawczego), następnie wprowadzenie kolejnych postępowań odrębnych oparte było na innym założeniu, a mianowicie wiązało się z charakterem spraw i stosunków prawnych rozpoznawanych w postępowaniach odrębnych, które ze względu na ich społeczne znaczenie wymagały różnicowania ochrony prawnoprocesowej. Ustanowienie dla tej kategorii spraw przywilejów procesowych następowało przez wprowadzenie szczególnych rozwiązań ogólnych lub przez tworzenie nowych postępowań odrębnych²⁴.

Już w uchwale całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1953 r., zawierającej wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej zwracano uwagę na pewną kategorię spraw o doniosłym znaczeniu z silnie akcentowanym interesem społecznym, wśród których znajdowały się sprawy ze stosunku pracy²⁵. Ekspozycja spraw szczególnie ważnych społecznie wynikała z przyjętych założeń procesu socjalistycznego, w którym naruszenie uprawnień pracowniczych w postępowaniu sądowym traktowano jako naruszenie interesu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej²⁶. W efekcie, choć wraz z wejściem w życie obowiązującego kodeksu postępowania cywilnego wytyczne utraciły moc prawną, to jak zauważał Adam Zieliński, przyjęta w nich wykładnia nadal stanowiła wskazówkę dla praktyki²⁷.

Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy od początku funkcjonowało w kodeksie postępowania cywilnego jako postępowanie odrębne, jednak dopiero od 1 lipca 1985 r.²⁸ powrócono do idei w pełni sądowego rozstrzygnięcia sporów z zakresu prawa pracy, nawiązując do rozwiązań wprowadzonych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r.²⁹. Zasadniczym celem

Nr 53, poz. 306 ze zm.); ustawa z dnia 13 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 55, poz. 318).

²⁴ T. Ereciński, *Postępowania odrębne...*, s. 8 i nn.

²⁵ Uchwała SN(CI) z dnia 27 czerwca 1953 r., C.Prez. 195/52, OSN 1953, nr 95.

²⁶ Zob. A. Zieliński, *Ochrona roszczeń pracowników w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1969, s. 92.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 20, poz. 85).

²⁹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. Nr 93, poz. 834).

wprowadzenia odrębnej regulacji było ułatwienie pracownikowi dochodzenia przed sądem swych roszczeń, zapewnienie w toku postępowania sądowego zwiększonej ochrony jego praw, odformalizowanie postępowania w stopniu umożliwiającym sprawne i szybkie zakończenie sprawy prawomocnym orzeczeniem³⁰.

W kodeksie postępowania cywilnego z 1964 r., oprócz ochrony własności społecznej, szczególną ochroną otaczano również osoby słabsze, nieporadne, do których zaliczano m.in. pracowników, dążąc do urzeczywistnienia równości i wykrycia prawdy obiektywnej. Opiekuńcza rola sądu przejawiała się nie tylko w obowiązku udzielania stronom i uczestnikom postępowania, działającym bez profesjonalnego pełnomocnika, niezbędnych pouczeń (art. 5, 212 i 460 k.p.c.), ale także w obowiązku przewodniczącego – dążenia do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, w tym rzeczywistej treści żądań stron (art. 212 k.p.c.)³¹. Realizacji tego celu służyły, nieznanne w postępowaniu zwykłym, odrębności, takie jak m.in. postępowanie wyjaśniające³². Na uwagę zasługuje także art. 460 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym po wprowadzeniu kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r., zgodnie z którym sąd powinien dążyć do zapewnienia należytej ochrony uprawnień pracowniczych. W szczególności sąd w każdym stadium postępowania powinien pouczać pracownika o uprawnieniach przysługujących mu na podstawie przepisów niniejszego kodeksu oraz wyjaśniać mu znaczenie obowiązujących przepisów prawnych, a zwłaszcza przepisów prawa pracy. W razie stwierdzenia w związku z rozpoznawaną sprawą poważnego uchybienia przepisom, a w szczególności przepisom dotyczącym ochrony życia lub zdrowia pracownika ze strony jednostki gospodarki społecznej, sąd zawiadamia o stwierdzonym uchybieniu jednostkę nadrzędną tej jednostki, a w razie potrzeby – prokuratora³³.

Nie sposób nie odnotować, że postępowanie w sprawach o roszczenia pracowników zastąpione w wyniku nowelizacji kodeksu z 1985 r. postępowaniem w sprawach z zakresu prawa pracy zostało wprowadzone do kodeksu postępowania cywilnego w odmiennych uwarunkowaniach ustrojowych. Przemiany ustrojowe w Polsce doprowadziły do przewartościowania założeń procesu cywilnego, a w rezultacie do wzrostu aktywności stron procesowych, nadając tym samym właściwe znaczenie zasadzie dyspozycyjności, kontradiktoryjności oraz zasadzie równości stron. Nie oznacza to jednak, że zdezaktualizowała się potrzeba ochrony słabszej strony stosunku prawnego, poprzez unormowania pozwalające na zachowanie rzeczywistej, a nie tylko formalnej równości w sferze praw i gwarancji procesowych.

Szczególna waga społeczna spraw z zakresu prawa pracy, mimo przełomu ustrojowego i towarzyszących mu zmian społeczno-gospodarczych, nadal usprawiedliwia

³⁰ Bliżej zob. A. Zieliński, *Ochrona...*, s. 8 i nn. Zob. też J. May, *Rola sądu w wybranych postępowaniach odrębnych na przykładzie postępowania w sprawach gospodarczych i postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy* [w:] *Nowelizacja postępowania cywilnego. Wpływ zmian na praktykę sądową*, red. M. Białecki, S. Kotas-Turoboyska, F. Manikowski, E. Szczepanowska, Warszawa 2021, s. 319 i nn.

³¹ J. May, *Rola...*, s. 316 i nn.

³² Zob. W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 1977, s. 399 i nn.

³³ Art. 460 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1964 r. do 1 lipca 1985 r. (Dz. U. Nr 20, poz. 86).

utrzymanie istniejących odrębności pozwalających zapewnić właściwą ochronę pracownikowi jako słabszej stronie stosunku prawnego³⁴. Należy podkreślić, że w sprawach z zakresu prawa pracy przedmiot sporu dotyczy najbardziej istotnych dla pracownika spraw bytowych. Stąd też waga i charakter spraw pracowniczych uzasadniają odformalizowanie reguł, według których toczy się postępowanie sądowe. Ta zasada ograniczonego formalizmu procesowego usprawiedliwia odrębną regulację spraw z zakresu prawa pracy³⁵. Jedną z funkcji prawa pracy, obok irenicznej i wychowawczej, jest funkcja ochronna³⁶, która wpisuje się w funkcje postępowania cywilnego. Należy jednak zwrócić uwagę, że funkcja ochronna wynikająca z materialnego prawa pracy jest ukierunkowana na pracownika, co dodatkowo wzmacnia semiimperatywny charakter norm prawa pracy.

4. Odrębności postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy

Wśród odrębności charakterystycznych dla postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy, wprowadzonych od początku obowiązywania kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r., należy wymienić:

- szczególne uregulowanie właściwości miejscowej sądu;
- niemożność odrzucenia pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej;
- dokonanie podmiotowego przekształcenia powództwa również z urzędu;
- rozszerzenie zakresu podmiotowego pełnomocnictwa udzielanego przez pracownika;
- dopuszczalność ustnego zgłoszenia powództwa przez pracownika niereprezentowanego przez zawodowego pełnomocnika lub pełnomocnika, będącego przedstawicielem związku zawodowego;
- ustawowe zwolnienie pracownika od kosztów sądowych (art. 111 § 1 pkt 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 1985 r., czyli do momentu wejścia w życie nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 1985 r.);
- szczególny sposób, nawet z pominięciem sposobów przewidzianych w przepisach ogólnych, wzywania stron, świadków, biegłych lub innych osób, jeśli jest to niezbędne dla przyspieszenia rozpoznania sprawy;
- terminy instrukcyjne na rozpoznanie sprawy;
- wyłączenie stosowania przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i przesłuchania stron;

³⁴ Szerzej zob. L. Florek, *Ochrona pracowników jako słabszej strony stosunku pracy* [w:] *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu*, red. M. Boratyńska, Warszawa 2016, s. 981 i nn. Zob. też A. Machnikowska [w:] *System prawa pracy...*, s. 446 wraz z powołaną tam literaturą.

³⁵ Bliżej zob. P. Prusinowski [w:] *Postępowanie procesowe w sprawach z zakresu prawa pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2021, s. 177.

³⁶ Bliżej zob. *ibidem*, s. 178.

- dopuszczalność orzekania ponad żądanie, a więc o roszczeniach, które wynikają z faktów przytoczonych przez powoda, mimo tego, że nie były objęte żądaniem lub były objęte – jednak w rozmiarze mniejszym niż należy;
- nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej jednomiesięcznego wynagrodzenia;
- badanie czynności dyspozytywnych stron z uwzględnieniem dodatkowej przesłanki słusznego interesu pracownika³⁷.

Przemiany ustrojowe i towarzyszące im zmiany stosunków społeczno-gospodarczych nie pozostały bez wpływu na instytucje procesu cywilnego, zwłaszcza w wymiarze naczelnych zasad całego postępowania cywilnego, powodując wzmocnienie dyspozycyjności, kontrydiktoryjności oraz równości stron, a także objawiając się wprowadzeniem rozwiązań mających na celu usprawnienie postępowania. Z pewnością więc proces cywilny w zakresie przyjętych założeń różnił się od określonego w kodeksie postępowania cywilnego na dzień 1 stycznia 1965 r., a mimo tego odrębności w sprawach z zakresu prawa pracy nie uległy zasadniczym zmianom. Nadal więc obowiązują szczególne uregulowania właściwości miejscowej sądu, niemożność odrzucenia pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, ustawowe zwolnienie pracownika od kosztów sądowych (art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³⁸), wyłączenie stosowania przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i przesłuchania stron, badanie czynności dyspozytywnych stron z uwzględnieniem dodatkowej przesłanki słusznego interesu pracownika czy nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej jednomiesięcznego wynagrodzenia.

Ustawodawca dopiero 5 lutego 2005 r.³⁹ zrezygnował z rozwiązań stanowiących wyjątek od zakazu wyrokowania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, oraz zasądzenia ponad żądanie. Zmiana ta, wiążąca się z uchYLENIEM art. 321 § 2 k.p.c., objęła nie tylko roszczenia w sprawach pracowniczych (art. 477¹ k.p.c.), ale także sprawy o roszczenia alimentacyjne oraz o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym. Uzasadnieniem było wzmocnienie fundamentalnej zasady procesu cywilnego – związania sądu żądaniem zgłoszonym przez stronę oraz zakazu orzekania ponad żądanie, co miało stanowić dopełnienie zasady dyspozycyjności i kontrydiktoryjności, współgrając jednocześnie z indywidualistyczną istotą prawa cywilnego opartego na zasadzie wolności i autonomii praw prywatnych⁴⁰. W każdej z wymienionych kategorii spraw, w miejsce uchylonych przepisów, wprowadzono upoważnienie przewodniczącego do pouczenia powoda (w sprawach pracowniczych tylko pracownika)

³⁷ W. Siedlecki, *Postępowanie...*, s. 400 i nn.

³⁸ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 2257 ze zm.).

³⁹ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804).

⁴⁰ Uzasadnienie projektu rządowego ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, s. 84, druk sejmowy nr 965 z dnia 4 października 2002 r., [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/965/\\$file/965.PDF](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/965/$file/965.PDF) [dostęp: 1.03.2022].

o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów, a niezgłoszonych w pozwie (art. 212 zdanie trzecie k.p.c. i art. 477 zdanie drugie k.p.c.). Jednak tylko w sprawach z zakresu prawa pracy, czego nie należy tłumaczyć szczególną prawno-procesową ochroną, ale specyfiką obowiązujących rozwiązań materialnoprawych, wprowadzono dopuszczalność uwzględniania przez sąd jednego z alternatywnych roszczeń przysługujących pracownikom, co w nauce jest ujmowane jako wyjątek od zasady związania sądu żądaniem zgłoszonym przez stronę oraz zakazu orzekania ponad żądanie⁴¹. Przepis art. 477¹ k.p.c. zyskał nowe brzmienie, a jego odpowiednikiem w przepisach prawa materialnego jest art. 45 § 2 k.p., zgodnie z którym sąd pracy może nie uwzględnić żądania pracownika uznania wypowiedzenia za bezskuteczne lub przywrócenia do pracy, jeżeli ustali, że uwzględnienie takiego żądania jest niemożliwe lub niecelowe; w takim przypadku sąd pracy orzeka o odszkodowaniu⁴². Oznacza to, że nawet gdyby ustawodawca nie wprowadził do kodeksu postępowania cywilnego art. 477¹ k.p.c., to przepisy art. 45 § 2 k.p. oraz art. 56 § 2 k.p. w zw. z art. 45 § 2 k.p. stanowiłyby wystarczającą podstawę do orzekania o alternatywnym roszczeniu pracownika, czyli o odszkodowaniu wobec uznania przez sąd za niemożliwe lub niecelowe przywrócenie pracownika do pracy.

Z kolei w wyniku dużej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 7 listopada 2019 r.⁴³ odpadło charakterystyczne dla postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy tzw. postępowanie wyjaśniające, które zostało niejako przejęte w zakresie nie tylko funkcji, ale w pewnej mierze także formy przez czynności podejmowane przez sąd w ramach organizacji postępowania na posiedzeniu przygotowawczym. Ujednoczenie rozwiązań procesowych w ramach organizacji postępowania i w konsekwencji uchylenie przepisów o postępowaniu wyjaśniającym w sprawach z zakresu prawa pracy może *prima facie* stanowić argument przemawiający za rezygnacją z tego postępowania odrębnego. Założenie takie byłoby jednak błędne, ponieważ cele posiedzenia przygotowawczego w sprawach pracowniczych zostały poszerzone w porównaniu z jego celami w tzw. postępowaniu „zwykłym” (art. 467 § 3¹–3² k.p.c.), przez co uwzględniają specyfikę spraw z zakresu prawa pracy, polegającą na łagodniejszym podejściu do braków formalnych i merytorycznych pozwu oraz mniej restrykcyjnym podejściu do dopuszczania dowodów z urzędu⁴⁴. Stosownie do art. 467 § 3² k.p.c. posiedzenie przygotowawcze skupia się wokół trzech kwestii, a mianowicie: usunięcia braków pisma wszczynającego postępowanie, w razie potrzeby ustalenia dowodów, które sąd dopuści z urzędu, oraz innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego

⁴¹ A. Góra-Błaszczkowska [w:] *System prawa pracy...*, s. 683 i nn. Zob. też J. May, *Wyroki sądu pierwszej instancji [w:] Rozstrzygnięcia sądowe w postępowaniu cywilnym*, red. M. Rzewuski, Warszawa 2021, s. 50.

⁴² Przepis w niemal niezmiennym brzmieniu obowiązuje od wprowadzenia kodeksu pracy, tj. od 5 lipca 1974 r.

⁴³ Ustawa z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469).

⁴⁴ Tak uzasadnienia projektu ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Sejm RP VIII kadencji, druk sejmowy nr 3137, s. 113.

rozpoznania sprawy⁴⁵. Wydaje się, że poprzez tego typu rozwiązania prawne ustawodawca uzasadnia potrzebę utrzymania odrębności postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy.

De lege lata więc, mimo zmian ustrojowych i towarzyszących temu przemian społeczno-gospodarczych, które pozostają w stosunku wzajemnego oddziaływania i przenikania z instytucjami postępowania cywilnego, nadal utrzymano większość charakterystycznych dla tego postępowania odrębności, w tym w szczególności: ustne zgłoszenie powództwa przez pracownika występującego bez profesjonalnego pełnomocnika (art. 466 k.p.c.), a co za tym idzie także ustne rozszerzenie powództwa⁴⁶, usunięcie braków pisma wszczynającego postępowanie, ustalenie dowodów, które sąd dopuści z urzędu, oraz innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy (art. 467 § 3¹ i § 3²), reprezentację pozwanego przez osobę obecną ze stanem faktycznym sprawy i uprawnioną do zawarcia ugody (art. 470 k.p.c.), szczególne terminy wyznaczenia rozprawy (art. 471 k.p.c.), wezwanie przez sąd z urzędu osób, które mogą występować w sprawie w charakterze pozwanych (art. 477 k.p.c.) oraz możliwość uwzględniania przez sąd z urzędu roszczenia alternatywnego przysługującego pracownikowi (art. 477¹ k.p.c.). Tego typu rozwiązania, mające na celu odformalizowanie procesu i ułatwienie dochodzenia roszczeń pracownikom, w dużej mierze determinują specyfikę postępowania odrębnego w sprawach z zakresu prawa pracy związaną z jego propracowniczym charakterem. Nie bez znaczenia są dalsze zabiegi ustawodawcy, reagującego na istniejące luki w zakresie ochrony prawnoprocesowej pracownika⁴⁷.

⁴⁵ J. May [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 2, red. T. Zembruski, Warszawa 2020, s. 1155 i nn.

⁴⁶ Zgodnie z art. 193 § 2¹ k.p.c. zmiana powództwa może być dokonana jedynie w piśmie procesowym, do którego stosuje się odpowiednio art. 187 k.p.c. Wyjątek stanowią sprawy o roszczenia alimentacyjne oraz gdy zmiany dokonuje pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego w sprawach z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, w których zmiana powództwa stosownie do art. 466 k.p.c. może być dokonana także ustnie do protokołu. Tak SN w wyroku z dnia 14 marca 2017 r., III PK 79/16, LEX nr 2258031. Zob. też m.in. wyrok SN z dnia 26 lipca 2016 r., II PK 193/15, LEX nr 2151422.

⁴⁷ Zmiany dokonane ustawą z dnia 16 maja 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1043) wprowadziły wyraźną podstawę materialnoprawną i procesową realizacji roszczenia pracownika o uzyskanie świadectwa pracy, wypełniając tym samym istniejącą lukę. Począwszy od 7 września 2019 r., pracownik może dochodzić roszczenia do otrzymania lub sprostowania świadectwa pracy, a prawomocny wyrok zobowiązujący pracodawcę do wydania świadectwa pracy zastępuje to świadectwo (art. 477^{1b} § 2 k.p.c.). Zob. K.W. Baran, *Work certificate after the amendment of 16 may 2019 to the Labour Code and the Code of Civil Procedure*, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2019, nr 4, s. 403 i nn.

5. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy *de lege ferenda*

Prawo pracy, choć wywodzi się z prawa cywilnego, pozostając z nim nadal w ścisłym związku, stanowi jednak odrębną gałąź prawa⁴⁸. Od innych gałęzi prawa wyróżnia je nie tylko kryterium przedmiotowe, ale także semiimperatywny charakter norm ustawowego prawa pracy⁴⁹. Jednostronnie bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa pracy, wyrażające zasadę uprzywilejowania pracownika w połączeniu z zasadą automatyzmu, zgodnie z którą postanowienia mniej korzystne dla pracownika niż te wynikające z przepisów prawa pracy są nieważne, a w ich miejsce znajdują zastosowanie unormowania ustawowe, eksponują na tyle daleko idące zróżnicowanie regulacji stosunku pracy jako stosunku prawnego, że utrzymanie postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy jako obligatoryjnego postępowania odrębnego jest w pełni uzasadnione.

Wprowadzanie do kodeksu postępowania cywilnego kolejnych postępowań odrębnych, w tym postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy, było uzasadniane odmiennymi funkcjami, które te postępowania miały spełniać, co wynikało z różnych potrzeb społeczno-gospodarczych, przekładało się także na potrzebę odmiennych unormowań, których cechą wspólną była i nadal jest specyfika spraw w nich rozpoznawanych⁵⁰.

Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy zostało ukształtowane w sposób zapewniający możliwie najpełniejszą realizację funkcji ochronnej norm prawa pracy w ich aspekcie procesowym, nie tracąc jednocześnie z pola widzenia istotnego dla interesów pracownika czasu rozpoznania sprawy (art. 471 k.p.c.)⁵¹. Warto też zauważyć, że utrwalone w polskim porządku prawnym wyodrębnienie organizacyjno-funkcjonalne sądów pracy jako wydziałów sądów powszechnych pozwoliło na wyspecjalizowanie sędziów, dzięki czemu nawet rezygnacja z postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy jako postępowania odrębnego i będące jego konsekwencją rozpoznawanie spraw w postępowaniu toczącym się na zasadach ogólnych nie uzasadniałyby zmiany struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego. Co więcej, specjalizacja sędziów sprzyja sprawnemu rozpoznaniu sprawy, a więc i szybkości postępowania sądowego jako całości, co stanowi z pewnością wartość dodaną⁵². Nie sposób także pominąć zasadniczego argumentu w postaci kształtu i charakteru ochrony prawnej pracownika unormowanej w przepisach prawa materialnego. Warto zatem przypomnieć, że podstawa różnicowania ochrony prawnoprocesowej może być wynikiem nie tylko przepisów, które takie zróżnicowanie przewidują, ale także ich wykładni.

⁴⁸ Bliżej zob. T. Zieliński, *Prawo pracy. Zarys systemu*, cz. 1: *Ogólna*, Warszawa–Kraków 1986, s. 65 i nn.

⁴⁹ Bliżej zob. *ibidem*.

⁵⁰ M. Jędrzejewska [w:] *Postępowanie rozpoznawcze...*, s. 483 i nn.; T. Ereciński, *Postępowania odrębne...*, s. 8 i nn.; A.M. Świątkowski [w:] *System prawa pracy...*, s. 265 i nn. Zob. też M. Manowska, *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2010, s. 11 i nn.; P. Grzegorzczuk, *Postępowania...*, s. 71 i nn.

⁵¹ Szerzej na ten temat zob. J. May, *Rola...*, s. 319 i nn.

⁵² K.W. Baran [w:] *System prawa pracy...*, s. 86 i nn.

W mojej ocenie takiego rodzaju zróżnicowanie w normatywnej regulacji stosunku pracy jako stosunku prawnego uzasadnia utrzymanie zróżnicowania w zakresie ochrony prawnoprocesowej.

Podsumowując, należy przychylić się do nadal aktualnego stanowiska Tadeusza Erecińskiego, który opowiedział się za regulacją *de lege ferenda* m.in. postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy⁵³. Utrzymanie tego postępowania w katalogu postępowań odrębnych, choć w zmienionym kształcie, jest uzasadnione charakterem rozpoznawanych w nim spraw oraz potrzebą utrzymania uprzywilejowania pracowników, jednak w bardziej wyważonej formie⁵⁴.

6. Podsumowanie

Wydawać by się mogło, że postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy stanowi relikwyt poprzedniego systemu i motywy, którymi kierował się ustawodawca, wprowadzając je do kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r., po transformacji ustrojowej straciły na znaczeniu, a po towarzyszących transformacji zmianach społeczno-gospodarczych całkowicie się zdezaktualizowały. Tak jednak nie jest. Ustawodawca nadal widzi potrzebę zapewnienia ochrony pracownikowi, mając na uwadze charakter podlegającego ochronie stosunku prawnego i jego społeczne znaczenie. W zasadzie te same argumenty, które uzasadniają utrzymanie postępowania w sprawach małżeńskich oraz ze stosunków między rodzicami a dziećmi jako postępowań odrębnych, przemawiają za utrzymaniem postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy. Cechą wspólną tych postępowań, oprócz społecznej wagi spraw i potrzeby zapewnienia szczególnej ochrony prawnoprocesowej, jest także usystematyzowanie norm prawa materialnego w oddzielnym akcie normatywnym w postaci odpowiednio kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz kodeksu pracy.

Niepozbanionym znaczenia argumentem posiłkowym jest projekt wprowadzenia do kodeksu postępowania cywilnego kolejnego postępowania odrębnego, tym razem w sprawach dotyczących konsumentów, w którym to właśnie podmiot i potrzeba jego ochrony mają stanowić wystarczające uzasadnienie. Warto zatem odnotować, że te same przesłanki, które mają usprawiedliwić miejsce w kodeksie postępowania cywilnego dla nowego postępowania odrębnego, czyli szczególna ochrona podmiotowa, przemawiają również za utrzymaniem postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy w katalogu postępowań odrębnych.

Na zakończenie należy odnotować, że ustawodawca projektuje kolejne postępowania odrębne w czasie trwającej od wielu lat w nauce prawa procesowego dyskusji nie tylko nad celowością utrzymania tak dużej liczby postępowań odrębnych, ale także nad przebudową kodeksu postępowania cywilnego lub stworzeniem nowego kodeksu, by w ten sposób powrócić do jednolitego modelu rozpoznawania spraw

⁵³ Tak T. Ereciński, *Postępowania odrębne...*, s. 14.

⁵⁴ Tak *ibidem*.

cywilnych w procesie, w którym postępowanie zwykłe toczące się na zasadach ogólnych jest regułą, a postępowania odrębne odstępstwem potwierdzającym tę regułę. Obecnie natomiast tak duża liczba postępowań odrębnych skłania do refleksji – co stanowi regułę?

Literatura

- Baran K.W. [w:] *System prawa pracy*, t. 6: *Procesowe prawo pracy*, red. *idem*, Warszawa 2016.
- Baran K.W., *Work certificate after the amendment of 16 may 2019 to the Labour Code and the Code of Civil Procedure*, „*Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej*” 2019, nr 4.
- Dziadzio A. [w:] *System prawa pracy*, t. 6: *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016.
- Ereciński T., *Dalsze zmiany czy nowy Kodeks postępowania cywilnego?* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011.
- Ereciński T., *O uwarunkowaniach, potrzebie oraz zakresie nowego Kodeksu postępowania cywilnego*, „*Polski Proces Cywilny*” 2010, nr 1.
- Ereciński T., *Postępowania odrębne de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Ewolucja postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze, 28–30.9.2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009.
- Ereciński T. [w:] *Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. Z. Resich, seria: *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, Wrocław 1987.
- Florek L., *Ochrona pracowników jako słabszej strony stosunku pracy* [w:] *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu*, red. M. Boratyńska, Warszawa 2016.
- Góra-Błaszczkowska A. [w:] *System prawa pracy*, t. 6: *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016.
- Grzegorzczak P., *Postępowania odrębne w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011.
- Jędrzejewska M. [w:] *Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. Z. Resich, seria: *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, Wrocław 1987.
- Kolasiński K., *Prawo pracy i zabezpieczenia społeczne*, Toruń 1999.
- Kunicki I. [w:] W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2020.
- Machnikowska A. [w:] *System prawa pracy*, t. 6: *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016.
- Manowska M., *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2010.
- May J. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 2, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020.
- May J., *Rola sądu w wybranych postępowaniach odrębnych na przykładzie postępowania w sprawach gospodarczych i postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy* [w:] *Nowelizacja postępowania cywilnego. Wpływ zmian na praktykę sądową*, red. M. Białecki, S. Kotas-Turoboyska, F. Manikowski, E. Szczepanowska, Warszawa 2021.

- May J., *Wyroki sądu pierwszej instancji* [w:] *Rozstrzygnięcia sądowe w postępowaniu cywilnym*, red. M. Rzewuski, Warszawa 2021.
- Oklejak A., *Co dalej z Kodeksem postępowania cywilnego w czterdziestolecie jego istnienia?* [w:] *Czterdziestolecie Kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, red. I. Ratusińska, Kraków 2006.
- Prusinowski P. [w:] *Postępowanie procesowe w sprawach z zakresu prawa pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2021.
- Siedlecki W., *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 1977.
- Świątkowski A.M. [w:] *System prawa pracy*, t. 6: *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016.
- Własik M., *Zakres regulacji nowego kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego. Materiały z Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego, Katowice–Kocierz, 26–29 września 2013 r.*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.
- Weitz K., *Czy nowa kodyfikacja postępowania cywilnego?*, „Państwo i Prawo” 2007, z. 3.
- Zedler F., *Co dalej z Kodeksem postępowania cywilnego* [w:] *Czterdziestolecie Kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, red. I. Ratusińska, Kraków 2006.
- Zieliński A., *Ochrona roszczeń pracowników w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1969.
- Zieliński A., *Uprzywilejowanie niektórych rodzajów roszczeń w postępowaniu cywilnym* [w:] *Studia z prawa postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Zbigniewa Resicha*, red. M. Jędrzejewska, T. Ereciński, Warszawa 1985.
- Zieliński T., *Prawo pracy. Zarys systemu*, cz. 1: *Ogólna*, Warszawa–Kraków 1986.

Streszczenie

Joanna May

Celowość utrzymania postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy jako postępowania odrębnego

Artykuł poświęcony jest postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy, a uszczegóławiając – ocenie celowości utrzymania go wobec tak znacznej liczby postępowań odrębnych, które rozbijają coraz mniej jednolity model procesu cywilnego. Dla dokonania właściwej analizy tytułowego zagadnienia autorka w pierwszej kolejności przybliżyła genezę postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy na tle systemu organów ochrony prawnej w sporach pracowniczych, następnie wyjaśnia przyczyny wprowadzenia tego postępowania, przedstawiając charakteryzujące go odrębności, na zakończenie zaś uzasadnia celowość dalszej klasyfikacji postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy w katalogu postępowań odrębnych.

Słowa kluczowe: postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy; postępowanie odrębne; proces cywilny.

Summary

Joanna May

Advisability of Maintaining a Proceeding in Matters of Labour Law as a Separate Proceeding

The article is devoted to proceedings in labour law cases, and more precisely, to the assessment of the advisability of its maintaining it in the face of such a large number of separate proceedings that break up the increasingly less uniform model of civil process. In order to properly analyze the title issue, the author first introduces the genesis of proceedings in labour law cases in the context of the system of legal protection authorities in employee disputes, then explains the reasons for the introduction of this procedure, presenting its distinctive features, and finally justifies the desirability of further classification of proceedings in labour law cases into the catalogue of separate proceedings.

Keywords: proceedings in matters of labour law; separate proceedings; civil proceedings.